

«ד"ר מיכל חטואל-רדושניק»

קובייה הונגרית

הדילמה של מדינת ישראל ביחסה להונגריה ולמדינות אירופיות דומות, שבהן מתחזקת לאומנות ימנית קיצונית, היא מורכבת. למרות הביקורת הרבה על שיתופי פעולה עמן, לא יהיה זה נכון להחרמן, אלא להפך

הגענו של ראש ממשלת הונגריה, ויקטור אורבן, לביקור רשמי בישראל מציפה את הדילמה המשמעותית שעמה מתמודדת ישראל ביחסיה עם מדינות אירופה: מחד, עלייה בלאומנות והתחזקות מפלגות ימין קיצוני (לא רק בהונגריה, אלא גם במדינות כמו הולנד, איטליה, צרפת, אוסטריה, גרמניה ופולין). מאידך, לצד שנאת הזרים שמאפיינת מפלגות אלה, אשר בתקופה זו מנותבת כלפי מהגרים מוסלמים הנכנסים ליבשת, בשלב זה רובן מפגינות חיבה כלפי העם היהודי והזרות עם מדינת ישראל.

סקר שנערך בהונגריה ב־2017 העלה שהקהילה היהודית במדינה מונה כ־100 אלף איש, כאשר שני שלישים ממנה חשים שאנטישמיות היא בעיה רצינית עבורם. זו באה לידי ביטוי באמצעות הסתה נגד יהודים או מעשי גנדיים. עם קשר ישיר לכך או לא, חצי מהנשאלים בסקר העירו כי הם שוקלים לעזוב את המדינה. עוד הראה הסקר ששני שלישים מיהודי הונגריה חשים קשר רגשי חזק למדינת ישראל (שיעורם קטן ככל שגילם של הנשאלים היה צעיר יותר).

רוח של הליגה נגד השמצה, שברק את מצב הקהילות היהודיות בתשע מדינות אירופיות,

מצא שאחד הדברים שמטרידים את הקהילה היהודית ההונגרית הוא קמפיין ההסתה הברוטל של ממשלת הונגריה נגד ג'ורג' סורוס, נרבן יהודי הונגרי שערכיו הליברליים קראים תיגר על ערכיו של ראש הממשלה המכהן אורבן. כחלק מקמפיין הפחדה זה התנוססה דמותו של סורוס בשלטי חוצות, לצד ביטויים המעוררים שנאת זרים ופחד ממהגרים מוסלמים, שלפי הקמפיין מעוניינים להשתלט על אירופה ככלל ועל הונגריה בפרט.

הקמפיין נגד סורוס הוא דוגמה אחת לתפיסת עולמו של אורבן – המכונה על ידי מתנגדיו "ויקטור" – שתכליתו כרסום בדמוקרטיה ההונגרית. הוא מתווסף להטלת מגבלות על החברה האזרחית, הגבלת התקשורת ומערכת המשפט ושינוי שיטת הבחירות בצורה שתקל עליו להיבחר לראשות הממשלה שוב ושוב. כזכור, באפריל 2018 הוא נבחר לכהונה שלישית כראש ממשלה.

אם נצא מהמקרה ההונגרי לשאלת יחסי ישראל והאיחוד האירופי, הרי שנראה שהתנהלותו של אורבן נגד מערכת המשפט וארגוני חברה אזרחית במדינתו מרסנת הלכה למעשה את הביקורת של האיחוד האירופי כלפי התנהלותה של ממשלת נתניהו בנושאים דומים.

במילים אחרות, התמורות ביחס לתפקידים ומרכזיותם של ערכים ליברליים בניהול ענייני המדינה בחלק ממדינות האיחוד, כתוצאה מעליית הימין הפופוליסטי, מחלישה את יכולתו של האיחוד להציג עמדה אחידה בדיוק באותם נושאים שבהם ישראל סופגת כיום ביקורת בזירה הבינלאומית.

זאת ועוד, הונגריה משמשת כוח עזר חשוב למדינת ישראל בארגונים בינלאומיים כמו האו"ם. שתי דוגמאות לכך מהחודשים האחרונים הם הן הימנעותה של הונגריה בהצבעה באסיפה הכללית של האו"ם נגד הכרתו של ממשל טראמפ בירושלים כבירתה של מדינת ישראל, וכן הימנעותה ביוני 2018 מהצבעה במועצת זכויות האדם של האו"ם שקראה לוועדת חקירה בינלאומית של אירועי עזה. ואם לא די בכך, אז הונגריה ושותפותיה לברית וישגרד (פולין, צ'כיה וסלובקיה) הזמינו את ראש הממשלה נתניהו להשתתף בוועידתן ב־2017, ואף נעתרו להזמנתו לקיים את מפגשן השנתי ב־2018 בישראל.

החיבה בהונגריה לישראל משתקפת גם בפטפורמות בלתי רשמיות, כמו התקשורת מחקר השוואתי הבוחן את סיקורה של מדינת ישראל בהונגריה בהשוואה למדינות אירופיות אחרות הראה שהסיקור ההונגרי של הסכסוך

הישראלי-פלסטיני הנו יותר אינפורמטיבי ופחות דענתי לעומת מדינות מערב אירופה, והוא משלב כיסוי נכבד של נושאים אחרים, כמו למשל מעמדה של ישראל כמעצמת חדר שנות והייטק.

הדילמה הניצבת בפני מדינת ישראל ביחסה להונגריה ולמדינות אירופיות דומות, ובהן מתחזקת לאומנות ימנית קיצונית, היא מורכבת. למרות הביקורת הרבה על שיתופי פעולה עם מדינות אלה, לא יהיה זה נכון להחרמן, אלא להפך. חשוב להפיק את המרב ממצב זה ולתעל אותו לדיאלוג ולשיתופי פעולה שמשרתים את האינטרסים הבינלאומיים של ישראל. עם זאת, לנגד עיניהם של קובעי המדיניות צריך לעמוד כל העת תפקידה של מדינת ישראל כבית לאומי של העם היהודי בכללותו, ובתוך כך שלמותו וטובתו של הקהילות היהודיות באירופה כיום ובעתיד. כאשר תחושת הביטחון של הקהילות אלה מתערערת בשל התחזקות הימין הקיצוני, ישראל חייבת להתייבב לצדן – גם במחיר של העברת ביקורת על בעלות בריתה. ●

הכותבת היא חוקרת במכון למחקרי ביטחון לאומי ופוסט-דוקטורנטית במרכז קומפר ובמוסד הרצל באוניברסיטת חיפה